

KONFERENCA ZVEZE NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA PODROČJU DROG IN ZASVOJENOSTI

Ig, 24. 11. 2016

Koncept zmanjševanja škode
in kultura uživanja drog

ZBORNIK PRISPEVKOV

PROGRAM KONFERENCE

8:30 – 9:00		<i>Prihod udeležencev in registracija</i>
9:00 – 9:30		<i>Pozdravni nagovori</i>
9:30 – 9:50	Mina Paš, Anja Mihevc, DROGART	Psihoterapija zmanjševanja škode in Sistem notranje družine: kako poiskati novo službo odvisniškemu delu osebnosti
9:50 – 10:10	Vesna Jug, UP FAMNIT	Vloga travme v otroštvu in stila starševstva pri pojavu zasvojenosti od drog
10:10 – 10:30	Sabina Zorec, Eva Rogina, STIGMA	Varna hiša Stigma
10:30 – 10:50	Borut Bah, STIGMA	Varna soba za injiciranje nedovoljenih drog – pilotski projekt
10:50 – 11:10	Luka Mrak, ŠENT	Šentovi programi zmanjševanja škodljivih posledic uporabe drog v Sloveniji
11:10 – 11:25		<i>Odmor</i>
11:25 – 11:45	Anja Mihevc, DROGART	Izkušnje z dnevnim terenskim delom z mladoletnimi rizičnimi uporabniki drog
11:45 – 12:05	Hana Košan, KRALJI ULICE	Ulično terensko delo v centru mesta Ljubljana
12:05 – 12:25	Natalija Tetičkovič Bogataj, DROGART	Zakaj je tudi zmanjševanje škode na področju alkohola zelo pomembno? (program Izberi sam)
12:25 – 12:45	Ines Kvaternik, Iva Jerjal, NIJZ	Razvoj novih ali redefinicija obstoječih programov zmanjševanja škode na področju drog
12:45 – 13:05	Simona Šabič, DROGART	Testiranje psihoaktivnih snovi - celosten pristop zmanjševanja škode
13:05 – 13:45		<i>Odmor s prigrizkom</i>
13:45 – 14:05	Samo Novakovič, SVIT	Detoksikacija odvisnih od opiatov in zmanjševanje škode
14:05 – 14:25	Rastko Križančič, INNER	Zaveštna uporaba drog
14:25 – 14:45	Dean Herenda, Zveza NVO na področju drog in njihove uporabe	Antropologija drog
14:45 – 15:05	Tomaž Koren, Konoplja.org	Osebna uporaba konoplje in gojenje konoplje - nevarnosti in priložnosti
15:05 – 15:25	SVIT – prostovoljec	Razmišljanja in občutki
15:25 – 15:40		<i>Odmor</i>
15:40 – 16:00	Roman Paškulin, OMI	Jin jang vidik na poti iz zasvojenosti v svobodomiselnost
16:00 – 17:00	Okrogla miza	Kultura uporabe drog
17:00 – 18:00	Okrogla miza	Akcijski načrt na področju prepovedanih drog: med vizijo in realnostjo

Program se lahko spremeni zaradi objektivnih razlogov.

Sofinancer dogodka je

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

PREDSTAVITEV ZVEZE NVO NA PODROČJU DROG IN ZASVOJENOSTI

Zveza nevladnih organizacij na področju drog in zasvojenosti (v nadaljevanju Zveza) je samostojno, prostovoljno, neprofitno in nevladno združenje nevladnih organizacij, ki delujejo na področju drog in zasvojenosti. V okviru članstva združenih organizacij, združuje strokovnjake, uporabnike nedovoljenih drog in druge posameznike, ki se ukvarjajo s problematiko obravnave drog in zasvojenosti.

Temeljni namen zveze je združevanje, sodelovanje ter razvijanje skupnih projektov organizacij na področju drog in zasvojenosti pri posameznikih in v družbi. Namen zveze je tudi promocija konceptov dela na področju preventive, obravnave zasvojenosti in zmanjševanja škode na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni z izobraževanjem, intervencijami in organiziranjem različnih skupnosti pri reševanju težav in problemov zaradi uporabe drog. Zveza spodbuja in razvija ukrepe pomoči uporabnikom drog, ki temeljijo na socialni pravičnosti, solidarnosti, načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik pomoči ter uporabnikom zagotavljajo dostojanstvo, enake možnosti in preprečujejo socialno izključenost. Zveza presega ločevanje organizacij glede na način delovanja in sprejema razlike v konceptih in politiki delovanja članic. Razlike med članicami so koristne pri doseganju večje raznolikosti programov za uporabnike storitev.

Cilji Zveze:

- razvijanje in spodbujanje aktivne politike na področju preventive, obravnave zasvojenosti in zmanjševanja škodljivih posledic uporabe drog;
- razvijanje in uvajanje novih standardov in pristopov na področju obravnavanja uporabe drog in zasvojenosti;
- usposabljanje prostovoljcev za delo na področju drog in zasvojenosti;
- spodbujanje povezovanja strokovnjakov, uporabnikov drog in prostovoljnih delavcev s ciljem razvijanja boljše komunikacije in ustrežnejšega spoznavanja potreb uporabnikov drog v državnih, lokalnih in civilnih organizacijah;
- razvijanje sodelovanja med domačimi in mednarodnimi organizacijami, ki delujejo na področju uporabe drog in zasvojenosti;
- prispevati k boljši prepoznavnosti pristopa in programov zmanjševanja škode,
- spodbujanje razvoja programov in iniciativ, ki delujejo v smeri zmanjšanja socialnih in zdravstvenih posledic uporabe drog;
- vzpostaviti ustrežnejšo komunikacijo in sodelovanje med programi in posamezniki, ki delujejo na področju drog in zasvojenosti;
- zagotoviti strokovno podporo programom pomoči na področju drog in zasvojenosti;
- oblikovanje in vzdrževanje podatkovne baze o programih pomoči na področju drog in zasvojenosti;
- aktivna podpora članicam pri delovanju in izboljšavah programov na področju drog in zasvojenosti.

Kontakt:

info@zmanjsevanje-skode.si
www.zmanjsevanje-skode.si

PSIHOTERAPIJA ZMANJŠEVANJA ŠKODE

Mina Paš, dr.med., Integrativna psihoterapevtka in
Anja Mihevc, univ.dipl.soc.ped., Transactional Analysis Counselor
DrogArt Svetovalnica

Uporaba drog je kompleksen fenomen, na katerega vpliva mnogo dejavnikov. In tudi ljudje, ki prihajajo v terapijo zaradi uporabe drog, so na različnih stopnjah poti okrevanja. Nekateri so trenutno v tako težki življenjski situaciji, da nimajo zadovoljenih niti osnovnih potreb, spet drugi ne želijo povsem abstimirati od drog. Za kliente, za katere je abstinenca trenutno nemogoča ali pa je nočejo, je primerno svetovanje/psihoterapija, ki bazira na principih zmanjševanja škode. Cilj terapije torej ni nujno abstinenca, temveč zmanjšanje škode za uporabnika. Edino pravilo, ki se ga moramo kot terapevti držati je, da s svojimi intervencami klientu ne povzroči še dodatne škode. Ta pristop je zelo koristen tudi zato, ker uporabniku predaja odgovornost za svoje vedenje in doseganje ciljev, ki si jih zastavi skupaj s terapevtom.

Pri tovrstnem svetovanju/psihoterapiji lahko uporabimo številne terapevtske tehnike. Zelo koristna in uporabna je tehnika motivacijskega svetovanja ter osnovne tehnike čuječnosti. V nadaljevanju terapije je koristno, da se lotimo tudi predelave travmatskih izkušenj in motenj v zgodnji navezanosti. Vendar pa je glavna umetnost psihoterapije zmanjševanje škode ustrezno krmarjenje med stabilizacijo in predelavo vzrokov, ki so do odvisnosti pripeljali, ter psihosocialna rehabilitacija.

Psihoterapija zmanjševanja škode je jasen, učinkovit in izredno uporaben pristop dela z ljudmi, ki imajo težave z uporabo drog in je primeren tako za delo v šolah, socialno varstvenih ustanovah, zdravstvenih in psihoterapevtskih kontekstih.

Viri:

Denning, P. 2004. *Practising harm reduction psychotherapy*. The Guilford press, New York
Marlatt, G. A. and Gordon, J. R. (1985). *Relapse prevention: Maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors*. Guilford, New York
Tatarsky, A. (2007). *Harm reduction psychotherapy*. Lanham, Rowman & Littlefield publishers.

SISTEM NOTRANJE DRUŽINE: KAKO POISKATI NOVO SLUŽBO ODVISNIŠKEMU DELU OSEBNOSTI

Mina Paš, dr.med.

Integrativna psihoterapevtkaDrogArt Svetovalnica

Zgodnja relacijska travma in stil navezanosti v otroštvu sta dejavnika, ki imata velik vpliv na nastanek odvisnosti. Pri motnjah zgodnjega kontakta se namreč ne more razviti ustrezna samoregulacija, zato ljudje s poskusom regulacije aktivirajo različne strategije preživetja.

Slikovit in izredno učinkovit pristop za delo s temi kreativnimi preživitvenimi prilagoditvami je pristop dela z deli. Tovrstno delo temelji psihološko-telesni teoriji travme, ki pove, da ob doživljanju travmatskega dogodka delčki osebnosti s spomini, slikami ter telesnimi in psihičnimi senzacijami ostanejo zamrznjeni v času in prostoru. Z namenom ne-čutenja teh težkih senzacij, jih človek zaklene globoko v kleti ali jame svoje psihe, na vrata teh temnih duplin pa postavi zaščitne dele, ki so po navadi zelo glasni, agresivni ali kritični. Pri odvisnikih so to po navadi odvisniški deli, ki jih je človek skreiral z namenom, ne-čutenja oz. zaščite ranljivih delov.

Odvisniški del tako odvisniku predstavlja izredno močno in do sedaj učinkovito strategijo preživetja. Z deli osebnosti je tako kot z ljudmi in če želimo odvisniški del "razrešiti" njegove dosedanje službe, moramo skupaj z odvisnikom iskati in krepiti nove strategije preživetja. Šele, ko bo odvisniški del zaupal, da človek zna poskrbeti sam zase, se bo umaknil iz zaščitne pozicije in prepustil svoje mesto drugim delom.

Viri:

Flores, P., J. (2001). Addiction as an attachment disorder: Implications for group therapy. International Journal of group psychotherapy, 51(1), 63-81.

Holmes, T. Holmes, L., Eckstein, S. (2011). Parts Work: An Illustrated Guide to Your Inner Life. New York, Broadway books.

Khantzian, E.J. (1985). The self medication hypothesis of addictive disorders: focus on heroin and cocaine dependence. The American journal of psychiatry, 142(11), 1259-1264.

Khantzian, E.,J. and Albanese, M.J. (2008). Understanding addiction as self medication: Finding hope behind the pain. New York, Rowman & Littlefield publishers, inc.

Khantzian, E. J.,Halliday, K. S., McAuliffe, W. (1990). Addiction and the vulnerable self. Modified Dynamic Group Therapy for Substance Abusers. New York, The Guilford Press.

VLOGA TRAVME V OTROŠTVU IN STILA STARŠEVSTVA PRI POJAVU ZASVOJENOSTI OD DROG (Projekt CLOUD)

Vesna Jug

Univerza na Primorskem, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske
tehnologije,
Glagoljaška 8, 6000 Koper

Odvisnost je kompleksna motnja, ki je povezana z različnimi dejavniki, vključno z okoljskimi. Med slednjimi so zelo pomembni družinski dejavniki, saj imajo ključno vlogo pri razvoju številnih psihopatoloških značilnosti in tudi pri razvoju zasvojenosti od drog. V raziskavi v okviru projekta CLOUD smo primerjali pogostost travm v otroštvu pri zasvojenih od drog v primerjavi s kontrolno skupino, za katero ni bilo značilno jemanje drog, prav tako pa je cilj predstavljalo tudi oceniti zgodnje starševske odnose v skupini odraslih, zasvojenih od drog, in v kontrolni skupini.

Izvedli smo prečno raziskavo, v kateri je sodelovalo 36 oseb, zasvojenih od drog (24 moških in 12 žensk, povprečno starih 37,75 let), ki izhajajo iz različnih programov obravnave, kontrolna skupina pa je bila sestavljena iz 32 prostovoljcev (21 moških in 11 žensk, povprečno starih 37,03 let); skupina je bila z eksperimentalno izenačena glede demografskih spremenljivk (spol, starost), vendar ni zajemala oseb, ki redno jemljejo zdravila ali so zasvojene od drog. Z obema skupinama smo izvedli strukturirani klinični intervju za presojo uporabe drog in pridobitev z zdravjem povezanih informacij. Kakovost odnosov s starši smo merili z vprašalnikom PBI (Parental Bonding Instrument), zanemarjanje in/ali zlorabo v otroštvu pa z vprašalnikom CTQ (Child Trauma Questionnaire).

Rezultati raziskave so pokazali, da so bile pri osebah, zasvojenih od drog, v njihovem otroštvu travmatske izkušnje mnogo pogostejše kot pri kontrolni skupini – pri njih se je pojavljalo več telesnih, čustvenih in spolnih zlorab ter tudi več telesnega in čustvenega zanemarjanja. Ugotovili pa smo tudi pomembne razlike med obema skupinama udeležencev glede odnosov s starši v njihovem otroštvu, in sicer so se kot najpomembnejše pokazale razlike v stilu starševstva pri očetu – pri kontrolni skupini je prevladovalo optimalno starševstvo, pri eksperimentalni pa nadzor brez naklonjenosti. Rezultati raziskave tako kažejo na to, da so dejavniki v družini zelo pomembni pri pojavu zasvojenosti od drog.

VARNA HIŠA STIGMA

Sabina Zorec in Eva Rogina

Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog Stigma, e-mail: vh.stigma@gmail.com tel. 030 696 398

Varna hiša Stigma je namenjena uporabnicam nedovoljenih drog, ki so preživele ali doživljajo nasilje in potrebujejo varen prostor. Nastala je za potrebe uživalk nedovoljenih drog in udeleženk substitucijske terapije, ki so preživele ali še doživljajo nasilje v družini, partnerskih ali zvodniških odnosih ali na ulici.

Zlorabe in nasilje, ki so jim izpostavljene, povzročijo travmatične izkušnje, ki imajo dolgotrajne negativne posledice, ki jih same ne zmorejo predelati. Povzročeni strah jim ustvarja občutke nemoči in šibkosti. Ker so okoliščine nevzdržne, ženske povečujejo odmerke drog, da lahko vzdržijo in preživijo v situaciji, v kateri so se znašle. Z vključitvijo v program se poleg varne namestitve začnejo odvijati tudi druge oblike pomoči, ki se nanašajo na reševanje psihosocialne in zdravstvene problematike. Strokovno osebje je uporabnicam ves čas na voljo za svetovanje in podporo pri spreminjanju načina življenja. Nekaterim s predpisano terapijo uspe vzpostaviti in vzdrževati abstinenco, posledično pa se prenehajo tudi ukvarjati s prostitucijo in kriminalom. Nekatere se odločijo tudi za zdravljenje v drugih programih. Dejstvo je, bolj kot je kompleksna situacija, daljša je pot, ki jo mora ženska pustiti za seboj in toliko dlje traja proces stabilizacije pozitivnih sprememb in posledično razvoj novih vzorcev vedenja. Z uporabnicami sodelujemo tudi v okviru terenskega dela pred in po nastanitvi v Varni hiši.

Individualna in skupinska svetovanja izvajamo tudi v ZPKZ Ig. Obiski so namenjeni svetovalno informativnim pogovorom. Razgovori niso vnaprej strukturirani in dopuščajo prilagodljivost. Kljub odprtosti pa širši koncept programa predvideva pomoč in motiviranje uporabnic pri prepoznavanju težav, oceni možnih rešitev in pri sprejemanju odločitev za reševanje težav, pomoč in podporo pri urejanju življenja med prestajanjem kazni zapora in po odpustu. Izvajamo tudi spremstva na pomembne naslove pomoči oz. različne institucije. Srečanja naših svetovalnih delavcev/k z obsojenkami niso pogojena in temeljijo na prostovoljni odločitvi za sodelovanje.

VARNA SOBA ZA INJICIRANJE NEDOVOLJENIH DROG – PILOTSKI PROJEKT

Borut Bah

Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog Stigma

Hacquetova ulica 9, Ljubljana

drustvo.stigma@siol.net

Ideje o vzpostavitvi Varne sobe za injiciranje drog v Sloveniji so prisotne že 20 let, prav tako potrebe uporabniške scene po tem programu. V tem dolgem obdobju je bilo podanih tudi nekaj uradnih vlog za vzpostavitev programa, spremenjena je bila kazenska zakonodaja, ki v določenih primerih dopušča izvedbo Varne sobe. Na Komisiji RS za droge so bile sprejete smernice in merila za izvedbo – pri pripravi dokumenta so sodelovali NIJZ in nevladni sektor – Zveza NVO na področju drog, Svit, Drogart in Stigma. V letu 2015 pa tudi odobrena prijava na javni razpis Ministrstva za zdravje, ki je zagotovil tudi finančna sredstva. V letu 2016 je bilo zato po našem mnenju vse pripravljeno za odprtje Varne sobe za injiciranje drog v Ljubljani. Žal pa varne sobe še ni...

V predstavitvi bom predstavil aktivnosti, ki smo jih izvedli, izkušnje podobnih programov v tujini, ugotovitve raziskave o stanju na uporabniški sceni v Ljubljani in težave s katerimi se še srečujemo. In seveda ideje o tem, kako naprej.

Pomembni cilji Varne sobe so zmanjšanje uporabe drog v lokalni skupnosti in s tem izboljšanje skrbi za javno zdravje - zmanjšanje nevarnosti okužb med splošno populacijo zaradi odvrženih/uporabljenih igel, manjše število odvrženih injekcijskih igel v lokalni skupnosti, manj vidna uporaba drog na javnih mestih in s tem boljše počutje prebivalcev -, za uporabnike drog pa zagotavljanje prostora za varnejšo uporabo drog v kontroliranem - sterilnem okolju, zmanjšanje smrtnih primerov zaradi predoziranja, zmanjšanje souporabe pribora in zmanjšanje okužb v povezavi s souporabo pribora za injiciranje (HIV, Hepatitis C, Hepatitis B in bakterijskih okužb). S prisotnostjo zdravstvenega osebja se uporabnikom zagotovi tudi možnost takojšnje učinkovite obravnave predoziranja in drugih poškodb ter nudenje ustreznih zdravstveno preventivnih informacij.

ŠENT-ovi PROGRAMI ZMANJŠEVANJA ŠKODLJIVIH POSLEDIC UPORABE DROG V SLOVENIJI

Luka Mrak

ŠENT – Slovensko združenje za duševno zdravje

Sedejeva ulica 9a, 5000 Nova Gorica

Namen prispevka je predstavitev razvoja programov namenjenih nizkopražni obravnavi uporabnikov drog, ki se je leta 2006 začel na severnem primorskem, danes pa organizacija ŠENT, skupaj s še dvema enotama v Velenju in Ljubljani, pomembno dopolnjuje mrežo programov zmanjševanja škodljivih posledic uporabe drog v Sloveniji.

Prva ŠENT-ova enota, namenjena uporabnikom drog, je s svojim delovanjem v Novi Gorici pričela leta 2006. Do takrat je na področju severne primorske delovala zgolj ambulanta bolezni odvisnosti, kamor so prihajali uporabniki s celotne regije. Število le-teh je bilo veliko, kar je v skupnosti povzročilo veliko nemira. Dnevni center, namenjen uporabnikom drog, je obstoječe razmere razbremenil, uporabnikom pa ponudil prostor, kjer lahko preživijo del svojega vsakdana, se prehranjujejo, poskrbijo za osebno higieno, izmenjujejo pribor za uporabo drog, koristijo podporo strokovnega delavca, ter se preko raznih športnih, kulturnih in drugih aktivnosti vključujejo v skupnost itd.

Zaradi umeščenosti dnevnega centra v mestu Nova Gorica, so bile storitve le-tega številnim uporabnikom iz širšega območja severne primorske, težko dostopne. Na podlagi potreb uporabnikov je zato leta 2008 s svojim delovanjem pričela mobilna enota, ki prav tako ponuja izmenjavo pribora za uporabo drog, svetovanje in drugo podporo, ki uporabnikom dviguje kvaliteto vsakdanjega življenja, na njim dostopnih krajih.

Z letom 2016 v Novi Gorici v okviru ŠENT-a deluje tudi nočno zavetišče za brezdomce, ki sicer ni del programov zmanjševanja škodljivih posledic uporabe drog, vendar pomembno dopolnjuje sistem pomoči ljudem v stiski, katerega se v veliki meri poslužujejo tudi uporabniki drog.

ŠENT je leta 2010 odprl enoto dnevnega centra namenjenega uporabnikom drog tudi v Velenju, katerega principi delovanja so podobni tistim v Novi Gorici.

V Ljubljani deluje zavetišče namenjeno uporabnikom drog, kjer lahko dnevno prespi do 15 ljudi.

IZKUŠNJE Z DNEVNIM TERENSKIM DELOM Z MLADOLETNIMI RIZIČNIMI UPORABNIKI DROG

Anja Mihevc, univ.dipl.soc.ped.; Združenje DrogArt

V letu 2014 smo na DrogArtu izvedli raziskavo o uporabi novih psihoaktivnih snoveh (NPS) v Sloveniji, kjer smo prišli v stik tudi z rizično skupino uporabnic/kov NPS, ki tvegano uporabljajo droge tudi podnevi in je z dosedanjimi pristopi nismo uspeli vključiti v program. Na podlagi tega smo v letu 2015 začeli z dnevnim terenskim raziskovanjem uporabniških scen, ki potrebujejo razširjeno psihosocialno obravnavo in ne zgolj informiranja o manj tvegani uporabi drog (kot ga izvajamo v sklopu terenskega dela/informiranja v nočnem času).

Namen aktivnosti je v program vključiti rizične uporabnike/ce drog (npr. mladoletne, mlade uporabnike/ce z zaznanimi socialnimi stiskami zaradi uporabe drog) in jim ponuditi ustrezne informacije o zmanjševanju tveganj, možnostih svetovanja in po potrebi drugih programih in storitvah.

Aktivnost zahteva nenehno prilagajanje uporabniškim scenam, iskanje vedno novih pristopov, razumevanje potreb mladih ter predvsem strokovnost dela in z njim povezano vztrajnost.

»ULIČNO TERENSKO DELO V CENTRU MESTA LJUBLJANA«

Hana Košan, vodja terenskega dela, Kralji ulice

Od meseca aprila dalje Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice izvaja ulično terensko delo na območju centra mesta Ljubljana v zvezi z vidnim in motečim cestnim brezdomstvom. Projektna naloga ima izhodišče v priporočilih lanskoletne terenske raziskovalne akcije, katero smo koordinirali in izvajali v sodelovanju še s štirimi organizacijami, kjer smo opozorili na pomembnost redne prisotnosti strokovnih delavcev na samem terenu oziroma rednega kontinuiranega uličnega terenskega dela.

S samim uličnim delom poskušamo priti v stik ter pokriti povečane potrebe po podpori pri najbolj izključenih ljudeh, ki se velikokrat težje vključujejo v obstoječe programe organizacij ali pa iz njih (zaradi specifičnih potreb ter še vedno previsoke-pražnosti programov) celo izpadejo. Njihove potrebe in težave so lahko povezane (ter pogosto tudi prepletene): s težavami z odvisnostjo od dovoljenih in nedovoljenih drog, s težavami v duševnem in telesnem zdravju, s socialno ne vključenostjo na več ravneh ter s pomanjkanjem delujočih in varnih socialnih mrež in socialno izolacijo.

Na teren poteka informiranje, svetovanje, pomoč pri urejanju dokumentov, spremljanje, spremstvo na razne institucije, zagovorništvo, krepitev moči posameznikov, podpora pri komunikaciji z uradnimi osebami in javnostjo in tako posledično ustvarjanje alternativnih socialnih mrež, pa tudi umirjanje dogajanja na samih lokacijah. Po poročanju samih uporabnikov že sama prisotnost strokovnih delavcev večkrat pripomore, da je »scena« na lokacijah mirnejša. Pri načrtovanju podpore izhajamo iz posameznikove ocene situacije in njegove ocene potreb po storitvah, s katerimi bo izboljšal kakovost življenja.

Naše ulično terensko delo je usmerjeno na širšo populacijo t.i. cestnih brezdomcev, katere velik del predstavljajo tudi uporabniki nedovoljenih drog. Sodelujemo z Zavetiščem Ljubljana, Vincencijevo zvezo prostovoljcev ter v sodelovanju z Društvom Stigma smo redno prisotni v parku Tabor, kamor se je po zaprtju lokacije na Metelkovi ulici (t.i. »za zidom«) preselila »scena« in s tem postala vidnejša okolici. Tako smo zagovorniki uporabnikov ter njihov povezovalni člen z lokalno skupnostjo.

ZAKAJ JE TUDI ZMANJŠEVANJE ŠKODE NA PODROČJU ALKOHOLA ZELO POMEMBNO?

Natalija Tetičkovič Bogataj in skupina iz programa Izberi sam, Združenje DrogArt

Alkohol je pri nas zelo razširjen in lahko dostopen. Zaradi pogostosti uporabe ter številnih zdravstvenih posledic pa predstavlja velik javnozdravstveni problem. Je tudi stalni spremljevalec v nočnem življenju. Raziskava NIJZ na področju uporabe tobaka, alkohola in prepovedanih drog med prebivalci Slovenije ter neenakosti in kombinacije te uporabe iz leta 2015 je pokazala, da tvegano pije 48% ljudi v Sloveniji in po podatkih ESPADA 2011 je opijanje problem tudi med slovenskimi mladostniki, ki pri tem odstopajo od evropskega povprečja.

Uporaba alkohola je pogosto kombinirana tudi z drugimi prepovedanimi substancami, kar predstavlja veliko tveganje za številne zaplete. Zelo razširjena je kombinacija uporabe alkohola, konoplje in tobaka. Alkohol je pogosto vstopna točka za uporabo drugih substanc. Vendar pa zaradi legalnosti, splošne sprejetosti in razširjenosti alkohola, pogosto prezremo kakšne negativne posledice prinaša njegova uporaba oz. souporaba z ostalimi substancami. Pristop zmanjševanja škode kot učinkovit strokovni pristop prepoznavata tudi EMCDDA in WHO. Tako kot na področju prepovedanih drog tudi na področju alkohola temelji na izhodišču, da njegove uporabe ni možno izkoreniniti. Izhaja iz etične opredelitve, da se uporabnik odloča sam zase in ima pravico, da s svojim telesom počne kar hoče. V mnogih državah se izvaja že vrsto let in predstavlja del alkoholne politike. Pristopi ničelne tolerance imajo lahko nasproten učinek, kajti še posebno pri mladih je značilno, da se upirajo avtoriteti, kar je tudi eden od glavnih razlogov, da se odločajo za tvegano vedenje. Kljub temu, da je ravno zaradi družbene sprejetosti alkohola delovanje na področju zmanjševanja škode zelo pomembno, pa seveda pluralnost prilagojenih pristopov na več nivojih omogoča, da zajamemo širok spekter različnih posameznikov, zato je pomembno, da ima uporabnik na voljo različne programe, ki se med seboj dopolnjujejo. V kolikor se nekdo odloči za abstinenco, potrebuje ustrezne programe, ki ga v tem podprejo.

V prispevku bodo predstavljeni pristopi zmanjševanja škode na področju alkohola skozi prizmo programa Izberi sam, ki celostno deluje v smeri zmanjševanja škode zaradi alkohola med mladimi v nočnem življenju.

RAZVOJ NOVIH ALI REDEFINICIJA OBSTOJEČIH PROGRAMOV ZMANJŠEVANJA ŠKODE NA PODROČJU DROG

Ines Kvaternik, razvojno raziskovalna sodelavka na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje,
ines.kvaternik@nijz.si; 05 6630824

Živa Žejal, strokovna sodelavka na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje,
ziva.zerjal@nijz.si; 05 6630802

Trendi na področju problematične uporabe drog

Problem: Obravnava uporabnikov drog v okviru koncepta zmanjševanja škode je delo z uporabniki drog, ki izhaja iz upoštevanja njihovih potreb in interesov. Glavni cilji programov zmanjševanja škode so preprečevanje nastanka socialne in zdravstvene škode zaradi uporabe drog oz. zmanjšanje ter preprečevanje prenosa nalezljivih bolezni in s tem tudi nadaljnje slabšanje zdravstvenega in socialnega stanja uporabnikov. Za doseg omenjenih ciljev je potrebno zagotavljati kontinuiran razvoj in nadgradnjo mreže različnih programov zmanjševanja škode na celotnem območju Slovenije, lažji dostop do omenjenih programov. Mreža programov po Sloveniji se je sicer zelo razširila, se pa niso razvijali programi, ki bi učinkovito odgovorili na spreminjajoče se potrebe visoko tveganih injicirajočih uporabnikov drog.

Metodologija in rezultati: Trende na področju problematične uporabe drog spremljamo letno, z anketiranjem uporabnikov programov zmanjševanja škode in s poročili o porabi materialov v programih. Podatki kažejo, da se navade uporabnikov prepovedanih drog, skozi leta spreminjajo. Heroin in kokain skozi vsa obdobja ostaja najpogostejši drogi, ki si jih uporabniki injicirajo, pojavljati pa se je začelo tudi injiciranje drugih drog. Struktura po spolu se od leta 2010 ne spreminja. Povišala pa se je povprečna starost, kar je vzrok za vse pogostejše zdravstvene težave, ki jih navajajo anketiranci.

Zaključki: Spreminjajoči se profil uporabnikov drog, ki iščejo pomoč v programih zmanjševanja škode, in uporabnikov, ki ostajajo v skriti populaciji, kliče po nadgradnji obstoječih programov. Na eni strani je nujno odgovoriti na potrebe visoko tveganih injicirajočih uporabnikov drog (varne sobe, stanovanjske skupine, ipd). na drugi pa je potrebno razviti nove programe, ki bodo zajeli populacijo mlajših uporabnikov, uporabnikov novih psihoaktivnih snovi.

TESTIRANJE PSIHOAKTIVNIH SNOVI - CELOSTEN PRISTOP ZMANJŠEVANJA ŠKODE

Simona Šabić, Združenje DrogArt

Kljub temu da je testiranje psihoaktivnih snovi v Evropi že kar nekaj časa prisotno (organizacija CheckIt ga izvaja od leta 1997), ostaja ena bolj kontradiktornih aktivnosti zmanjševanja škode. Poleg vprašanja, ali nemara spodbuja uporabo drog, implementacija testiranja v prakso prinaša tudi pravne dileme in pomisleke, katerih se v različnih evropskih državah lotevajo na različne načine, z večjo ali manjšo podporo države. Pa vendar domače in tuje izkušnje kažejo, da integrirana storitev testiranja, ki poleg analize snovi, vključuje tudi informiranje o zmanjševanju škode in posvetovalni pogovor z uporabnikom, ne promovira uporabe drog, temveč je z različnih vidikov pomembna za zmanjševanje škode, ki jo prinaša uporaba snovi, ki so same po sebi že tako ali tako tvegane za uporabo, a je tveganje še toliko večje, ker gre za prepovedane snovi z neznano vsebnostjo. Testiranje pripomore k zmanjševanju tveganj za zaplete ter posledično števila smrti zaradi uporabe neznanih snovi in nevarnih primesi, sistemu omogoča vpogled v pojav novih psihoaktivnih snovi ter dinamiko črnega trga ter tako prispeva k oblikovanju hitrih in učinkovitih odzivov na pojav novih in/ali nevarnih snovi. Poleg tega pa predstavlja kontakt in vstopno točko v sistem pomoči za marsikaterega uporabnika. Na ta način kreira pomemben prostor, kjer lahko skozi pogovor, ki ga imamo z uporabnikom ob sprejemu vzorca, že zgodaj zaznamo morebitne težave zaradi uporabe, mu nudimo dodatne informacije zmanjševanja škode ter ga po potrebi preusmerimo v svetovanje. Z možnostjo testiranja psihoaktivnih snovi uporabnikom damo tudi možnost, da se lahko odločijo za manj tvegana vedenja in ta prevzamejo odgovornost tako zase, kot tudi za druge. V Sloveniji se storitev testiranja psihoaktivnih snovi kot storitev zmanjševanja škode razvija od leta 2011. V prispevku bo predstavljeno, kako se je začelo, kako se je storitev skozi čas razvijala, kakšne so trenutne glavne potrebe, povezane s testiranjem novih psihoaktivnih snovi pri nas ter kakšne so izkušnje s testiranjem psihoaktivnih snovi v tujini.

OCENA PROGRAMA »CENTROV ZA PREPREČEVANJE IN ZDRAVLJENJE ODVISNOSTI OD PREPOVEDANIH DROG« IZ STRANI PACIENTOV VKLJUČENIH V NADOMESTNO ZDRAVLJENJE

Samo Novakovič
Društvo Sviti Koper

Prispevek govori o oceni nekaterih aspektov zdravljenja v "Centrih za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od PD" iz strani pacientov vključenih v nadomestno zdravljenje odvisnosti od opiatov. Anketa med uporabniki programa je vzela pod drobnogled način predpisovanja ter nadzora pacientov, ter odnos zaupanja med pacienti in terapevti, ki se vzpostavi v takem načinu obravnave. Preko analize rezultatov ankete: načinov doseganja abstinence, frekvenco poskusov ter motivacijskih momentov, ki so pri odločitvah za njo prisotni, bomo skušali odgovoriti na nekatere dileme glede trenutnega načina obravnave in s tem povezanim položajem pacientov vključenih v nadomestno zdravljenje. Cilj raziskave je bil v preverjanju povezav med načinom nadzora v procesu zdravljenja in uspehom v poteku zdravljenja. Mnoge raziskave kažejo namreč na podcenjevanje učinkovitosti pristopa zdravljenja, v katerem je uporabniku zaupana večja vloga samonadzora.

ZAVESTNA UPORABA DROG

Rastko Križančič, INNER Inštitut notranjega ravnovesja

S predavanjem se bomo preko teme zavestne uporabe drog dotaknili zavesti nasploh.

Rastko Križančič bo v okviru **INNER Inštituta notranjega ravnovesja** predstavil alternativno metodo nekaterim drugim metodam spoprijemanja s tematiko odvisnosti.

Predavanje je namenjeno vsem, ki želijo živeti v notranjem ravnovesju, zavestno, brez trenja, tesnobe in trpljenja.

Dotaknili se bomo nekaterih nasprotujočih se konceptov pri uporabi drog. Marsikdo namreč pravi, da je vsaka uporaba drog zloraba. Če ni, pa kje se zloraba začne. Ko je uporaba škodljiva? Za koga? Za uporabnika, njegovo okolico ali družbo nasploh in kako se to odraza?

Kaj pa v primeru, ko gre za obredno uporabo ali namensko uporabo za doseganje globljih uvidov v življenje in obstoj?

Ali je uporaba oz. zloraba drog moralno vprašanje?

In kakšno vlogo igra zavedanje? Ali je zloraba le uporaba, če le ta ni kompulzivna, pač pa je odločitev zavestna oziroma ali je lahko sploh zavestna?

Kaj uporabnik pridobi, ko uživa heroin, alkohol, kokain, kavo, konopljo, sladkor, ekstazi, tobak oz. nikotin ali pa drugače - kaj mu manjka odznotraj, da potrebuje stimulans, ki ga vnaša odzunaj? Kdo je bolnik in kdo kriminallec ter zakaj?

Ko odkrivamo odgovore se nam porajajo vprašanja kako vpliva na uporabnika višji nivo zavedanja in koliko so zavestni uporabnika tisti, ki ga zdravijo in tisti, ki ga preganjajo.

ANTROPOLOGIJA DROG

Dean Herenda – Zveza NVO na področju drog in njihove uporabe

Zveza NVO na področju drog in njihove uporabe si prizadeva k ureditvi področja psihoaktivnih substanc in odpreti diskurz o kulturi uporabe le-teh. V klasifikaciji prepovedanih drog se nahajajo snovi, ki so zdravilne in/ali pomembne za duševni ter duhovni razvoj človeka, zato si Zveza prizadeva osveščati javnost in odločevalce, da bi se status teh snovi rastlinskega izvora spremenil v zdravilne rastline.

Antropolog Terrence Mc Kenna je v knjigi Hrana bogov (Food of the Gods) postavil tezo, da v razvoju človeka iz primata (Homo Habilis) v pokončnega primata (Homo Erectus) prišlo do - evolucijski gledano - v naravi izjemnega in nekoliko nenravnega preskoka v teži možganov: od 550 do 1100 gramov. Ta preskok je bil pred cca 100.000 leti predpogoj za nadaljnji razvoj človeka kot družbenega bitja.

Halucinogene droge so imele pomembno vlogo v tem evolucijskem skoku. Ko so antropologi iskali skupni imenovalec na različnih celinah so ugotovili, da so za ta skok posredno odgovorne nekatere halucinogene snovi, ki so značilne za nekatere gobe. Med gobe, ki so zaznamovale ta razvoj ima posebno mesto Amanita Muscaria, rdeča mušnica.

O antropoloških vidikih in pomenu halucinogenih gob ter posebej rdeče mušnice za razvoj zavesti bo predaval Dean Herenda, predsednik Zveze NVO na področju drog in njihovo uporabo.

**ZVEZA
NEVLADNIH
ORGANIZACIJ**
NA PODROČJU DROG
IN ZASVOJENOSTI

- Alliance of Non Governmental Organisations for Drugs and Adicitions -

Prečna ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, EU
Trr: SI56 0483 5000 1746 445, NOVA KBM d.d.
Web: www.zmanjsevanje-skode.si
e-mail: info@zmanjsevanje-skode.si
matična številka: 1956485 ; ID: 69197377

OSEBNA UPORABA KONOPLJE IN GOJENJE KONOPLJE - NEVARNOSTI IN PRILOŽNOSTI.

Tomaž Koren, Konoplja.org

Predavanje se bo osredotočilo na politiko, zdravje in socialno okolje posameznika, ki uporablja konopljo ali njene preparate za zdravje ali za druge namene in možno škodo - nevarnosti, ki jo lahko povzroči njeno gojenje, pridelava, predelava in uživanje.

Pregledali bomo trenutno stanje v Sloveniji in vzorce uporabe konoplje in njenih preparatov, predvsem problem novih sintetičnih kanabinoidov, ki se lahko množično pričnejo uporabljati ob spremembi politke na področju pregona uporabnikov konoplje in njenih preparatov.

**ZVEZA
NEVLADNIH
ORGANIZACIJ**
NA PODROČJU DROG
IN ZASVOJENOSTI

- Alliance of Non Governmental Organisations for Drugs and Adicitons -

Prečna ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, EU
Trr: SI56 0483 5000 1746 445, NOVA KBM d.d.
Web: www.zmanjsevanje-skode.si
e-mail: info@zmanjsevanje-skode.si
matična številka: 1956485 ; ID: 69197377

RAZMIŠLJANJA IN OBČUTKI

Prostovoljec

Predstavitev svojih pogledov in primerjave o življenju in razmišljanjih v časih, ko je še bil uporabnik prepovedanih drog, in sedaj, ko se že nekaj časa sooča z realnostjo z drugega zornega kota. Želel bi povedati, kako vidi ljudi, ki so mu pripravljeni stati ob strani, ga razumeti in podpreti ter kako gleda na sistem in posameznike iz sistema, ki mu (jim) v preveliki meri še vedno ne zaupajo in mu s tem otežujejo ali celo onemogočajo vključevanje v družbo.

JIN JANG VIDIK NA POTI IZ ZASVOJENOSTI V SVOBODOMISELNOST

Roman Paškulin, OMI

Prispevek bo argumentacija Manifesta o zasvojenosti, ki zasvojenost predstavlja kot zastoj v odraščanju s psihosocialnimi motnjami in njihovimi zdravstvenimi posledicami:

1. Človek se rodi popolnoma odvisen od okolice
2. Odraščanje je postopen proces samoosvobajanja
3. Zasvojenost je simptom bivanjske stiske zaradi zastoja pri odraščanju
4. Zasvojenost ima svojo telesno, psihosocialno in duhovno komponento
5. Zasvojenost ni dokončno stanje, svoboda ni zagotovljena stalnica
6. Človekov boj za osebno svobodo je njegova pravica napram drugim, odgovornost napram sebi in je njegova čast
7. Svoboda je lahko le vzeta si in nikdar ne more biti podarjena

V drugem delu bomo predstavili svojo vizijo multidisciplinarnega reševanja problematike na področju drog s preprečevanjem nastanka zasvojenosti preko vzgoje svobodomiselnosti ter možnosti pristopov prevzgojne narave.

**ZVEZA
NEVLADNIH
ORGANIZACIJ**
NA PODROČJU DROG
IN ZASVOJENOSTI

- Alliance of Non Governmental Organisations for Drugs and Adicitions -

Prečna ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, EU
Trr: SI56 0483 5000 1746 445, NOVA KBM d.d.
Web: www.zmanjsevanje-skode.si
e-mail: info@zmanjsevanje-skode.si
matična številka: 1956485 ; ID: 69197377

OKROGLA MIZA NA TEMO KULTURE UPORABE DROG

Odpri bomo diskurz o kulturi uporabe in zavestni uporabi drog. Psihoaktivne učinkovine oziroma rastline iz katerih se le-te pridobivajo, se namreč že od vekomaj uporabljajo v terapevtske namene - veliko dlje kot sodobna medicina in za mistične izkušnje, ki lahko človeka postavijo v čustveno, umsko in fizično ravnovesje. Dotakniti se želimo (skritega) dejstva, da je kultura uporabe drog del preventive, če ne celo del kurative za posameznika in svet, saj lahko ustrezen način uporabe psihoaktivnih substanc privede k večjemu razumevanju povezanosti z naravo in s samim seboj.

**ZVEZA
NEVLADNIH
ORGANIZACIJ**
NA PODROČJU DROG
IN ZASVOJENOSTI

- Alliance of Non Governmental Organisations for Drugs and Adicitions -

Prečna ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, EU
Trr: SI56 0483 5000 1746 445, NOVA KBM d.d.
Web: www.zmanjsevanje-skode.si
e-mail: info@zmanjsevanje-skode.si
matična številka: 1956485 ; ID: 69197377

AKCIJSKI NAČRT NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROG: MED VIZIJO IN REALNOSTJO

Okrogla miza bo namenjena tematiki drog v Sloveniji. Sodelovali bodo različni akterji, ki delujejo na tem področju iz nevladnega in vladnega sektorja, kot tudi odločevalci in uporabniki programov. Namen okrogle mize je odpreti dialog med različnimi sektorji, akterji pomembnimi na področju drog. Poleg aktualnega dogajanja na »terenu« ter novih trendih na »sceni«, se bo na okrogli mizi pregledal Akcijski načrt na področju prepovedanih drog za obdobje 2015–2016 ter odprl dialog za akcijski načrt za naslednje obdobje.

**ZVEZA
NEVLADNIH
ORGANIZACIJ**
NA PODROČJU DROG
IN ZASVOJENOSTI

- Alliance of Non Governmental Organisations for Drugs and Adicitions -

Prečna ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, EU
Trr: SI56 0483 5000 1746 445, NOVA KBM d.d.
Web: www.zmanjsevanje-skode.si
e-mail: info@zmanjsevanje-skode.si
matična številka: 1956485 ; ID: 69197377

ZAPISKI: